

UNIFORM OF DIENSTKLEDING OF GÉÉEN VAN BEIDE IN HERNESSEROORD?

1. Inleiding

Zuiver technisch gesproken is het de enige bedoeling van het dragen van kleding dat de mens zich behaaglijk voelt. Kleding moet grote verschillen in temperatuur tussen ons lichaam – door middel van onze huid - en de omgevende luchttemperatuur opheffen. Goede kleding bevat dus in zichzelf luchtlagen, die als isolatie dienen. Meerlagige ruwe kleding isoleert beter dan doortochtende, open en gladde kleding.

Kleding werd al vroeg in de jaartelling allengs ook versiering. De mens ontwikkelde wellicht miljoenen stofdessins en duizenden stoffen. "Mode" ging kleding voorschrijven; mode bediende zich - overigens wederkerig - sinds mensenheugenis van politiek en cultuur. Dameskleding sleet minder door de tijd, dan door het aantal ogen dat haar bezag.

Voeg hierbij het verlangen naar afwisseling, de wens om te behagen, om op te vallen, om zich van de massa te onderscheiden aan de ene kant en de wens om "uniforme" kleding te zien als uiting van "waardigheid" aan de andere kant; betrek in de beschouwing een aantal schijnbaar elkaar weersprekende argumenten zoals: de trots om een uniform te "mogen" dragen en de kritische anti-autoriteitshouding om een uniform te "moeten" dragen, de "gewoonte" in de verpleegkunde om een uniform te dragen tegenover de tendens iedere gewoonte vorming - die dus zinloos is - tegen te gaan;

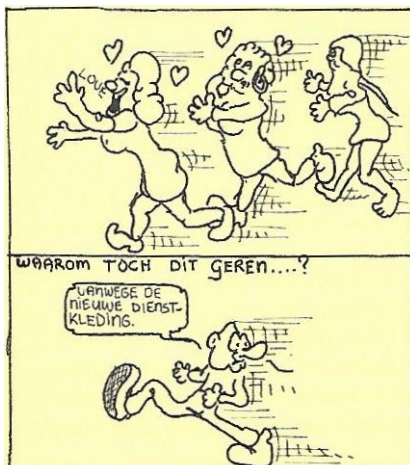
De kans dat een uniform afstand schept tot de "verpleegde", onze pupil, met wie we juist een optimaal contact, zonder afstand, zonder status, in een pedagogisch actieplan nastreven, tegenover de wens zo actief mogelijk te ravotten en te spelen met de kinderen, hen op te voeden, waarbij kleren snel vuil worden en slijten en veelvuldig verschoond moeten worden, waarbij de activiteit niet gehinderd mag worden door privé-kleding;

De noodzaak een minimum aan hygiëne in de verzorging te betrachten bij de zwakzinnige pupil die toch al hogere infectierisico's loopt dan gewone mensen tegenover de verhoogde epidemische risico's die hij zou lopen wanneer privé-verzorgsterskleding overal gedragen werd en te weinig verschoond, etc. etc.

Zonder twijfel heeft het er de schijn van dat in het verleden te veel op "uniform" is gelet, op de afstand tussen verpleegster en patiënt.

Omgekeerd biedt het zonder meer afschaffen van uniform, althans beschermende dienstkleding, evenmin een oplossing van problemen, dat wil zeggen: er wordt dan wel is waar aan bepaalde wensen voldaan, aan andere echter in het geheel niet.

Bij de oprichting van Hernesseroord werd daarom getracht een geheel nieuwe wijze van "dienstkleding", "uniform" zo men wil, te scheppen; werd uitdrukkelijk getracht met reële argumenten aan alle wensen en noodzakelijkheden tegemoet te komen en werd dus naar een "bevredigend compromis" gezocht.

De uitvoering laat ook nu nog helaas weleens te wensen over; omtrent de overwegingen echter wil ik gaarne de lezer inlichten om ieder inzicht in de materie te verhelderen

2. PROBLEEMSTELLING:

Laat ons allereerst tabellarisch ordenen aan welke eisen het dragen van kleding in de zwakzinnigenverzorging zou moeten voldoen.

a.	technisch	ruwe, lucht bevattende stof
	functioneel:	isolerende stof
geen gladde stof, tenzij ev. meerlagige stoffen
geen tochteffecten, geen "schoorsteenwerking",
warm in de winter
goed ventilerend, koel in de zomer
gemakkelijk wasbaar
niet krimpand
niet nodig te strijken sterk
geen vuil aanhangend
b.	functioneel	beschermend
	In het werk:	gemakkelijke modellen
gemakkelijk draagbaar en beweeglijk
seksueel niet prikkelend in welke activiteit men ook bezig is met kind
het moet burgerkleding benaderen, indien de verzorgster met het kind zich buiten Hernesseroord begeeft
het moet zekerheid geven in het werk
c.	hygiënisch:	gladde stof
"vuil worden" direct zichtbaar makend, dus effen kleuren
goed controleerbaar w.b. vuil versus schoon
dikwijls wasbaar
goede bescherming biedend, o.a. bij spelen, voeden, kwijlen, verschonen, infecties
gemakkelijk verwisselbaar na diensttijd
goed te onderscheiden van "steriele" kleding, en werken onder steriele of anti-infectieuze voorwaarden.
d.	psychologisch
pedagogische
argumenten
vanuit het
kind	de kleding moet gewoon zijn
de kleding mag geen afstand scheppen t.o.v. het kind
kleurrijk
afwisselend
de pupil moet de verzorgster/verzorgster herkennen als persoon, en niet aan het dragen van uniform.
de kleding mag sociaal affectief contact niet in de weg staan.
de kleding moet geen belemmering zijn voor enige dagactiviteit van het kind,
de kleding moet pedagogisch- en contactueel stimulerend werken.
e.	psychologische
en andere ar-
gumenten van-
uit de vrije
burger-ver-
zorgster	afwisselend
modieus, elegant,
verschillende stoffen en modellen
opvallend, in de zin van ongelijk aan anderen.
geen zinloze gewoontevorming
frisse indruk gevend prettig draagbaar,
eigen zekerheid scheppend

mag geen huidirritatie of jeuk verwekken
 mag evenmin psychische irritatie verwekken, (door bijvoorbeeld onflatteusheid voor een bepaalde persoon)
 de noodzaak om na diensttijd van kleding te veranderen moet om psychisch-motivationale redenen blijven bestaan.
 er is een bepaalde identiteitsbehoefte.
 het moet aan de individualiteit van de verzorgster tegemoet kunnen komen.

f. argumenten de presentatie van mede erkers moet naar oude vanuit Hernes en naar "buiten" zekerheid geven seroord als on vertrouwen wekken derdeel van als herkenning geven "bedrijf" in de beantwoorden aan een bepaald "verpleegkundig" maatschappij. verwachtingspatroon een bepaalde eenheid demonstreren een frisse verzorgde indruk maken in deze zin kan men argumenten ten nadele opsommen: uniform als "statussymbool" verdoezelt onzekerheid "een verzorgster wordt niet door haar uniform gemaakt" "uiterlijk teken van waardigheid" "de autoriteit eist uniform".
 Echter: het misstaat nog steeds niet om ook trots te zijn op een bedrijf. waar men werkt, waaraan men zijn beste krachten wijdt. Onderscheid tussen de verschillende diensten is ongewenst.

g. economische argumenten beantwoordend aan eisen van kwaliteit en tegelijkertijd van een zo laag mogelijke prijs. de kleding moet "gangbaar" zijn. centrale, massale inkoop; toch tegelijkertijd geen voorraadvorming vanwege renteverlies en kans op "uit de mode raken". éénvormigheid zowel in winter- als zomerkleding, zo min mogelijk modellen.

h. godsdienstige- over wat mag of niet mag, over wat moet kunnen en nog niet kan, en morele over wat passend is of niet heeft nimmer eenstemmigheid geheerst.

argumenten Het lijkt redelijk te eisen dat kleding niet

aanstootgevend is en beantwoordt aan wat "gemiddeld" in Nederland geaccepteerd wordt.

3. KEUZEFORMING

De begrippen "uniform" en dienstkleding" vragen, alvorens verder in te gaan op de overwegingen van de keuze van kleding, enige toelichting.

Onder "uniform" verstaan we zodanig éénvormige kleding, dat iedere vrije improvisatie tot de mogelijkheden behoort.

Er gelden strakke maatstaven. De voorschriften vereisen duidelijke omschrijving en maken deel uit van een reglement van orde.

Bij de keuze-vorming van de dienstkleding van Hernesseroord is ernaar gestreefd rekening te houden met alle overwegingen uit het vorige hoofdstuk.

Vanzelfsprekend was niet altijd een compromis- oplossing mogelijk en moest soms het ene argument wijken voor het tegenovergestelde, dat prioriteit kreeg.

De keuze wordt aldus gemaakt door het stellen van prioriteiten.

Opnieuw willen we de verschillende groepen van eisen, zoals in het vorige hoofdstuk opgesomd, beschouwen hierbij de accenten leggend op de gekozen dienstkleding.

a. Technisch functioneel

In principe is verschil gemaakt in zomer- en winterkleding, ook typische regenkleding is voorradig. De meeste kleding is van kunststoffen vervaardigd, gemakkelijk wasbaar en strijkbaar, en niet krimpend.

Niettemin blijkt veel kleding door nog steeds bestaande merkwaardige ondeskundigheid in bewassing bij de jonge verzorgsters te worden bedorven.

Helaas was en is in sommige gevallen de uitvoering slecht gebleken, wanneer bijv. naden scheurden door verkeerd toegepast garen of verf uitliep.

Overbodig te zeggen dat naden ook barsten wanneer om modieuze redenen te nauwe kleding wordt gekozen. Dit is dan trouwens evenmin "functioneel in het werk" of "gemakkelijk in te bewegen".

Vuil "aanhangen" schijnt een veelvoorkomende eigenschap te zijn van kunstvezels en zullen we helaas moeten accepteren wanneer we "was- en strijkgemak" prioriteit geven.

Ruw kan de stof om hygiënische redenen niet zijn.

b. Functioneel in het werk

De kleding is zodanig gekozen dat vrijwel alle modellen goed beschermend zijn.

Ten overvloede zijn op Hernesseroord 3 typen schorten in 2 hoofdkleuren beschikbaar voor personeel.

De modellen zijn "gemakkelijk" gekozen: broeken in het werk, wijde plooirokken, allen met zakken; jersey blouses en spencers voor de gemakkelijke beweeglijkheid.

De kleding is feitelijk burgerkleding en afkomstig uit de gewone confectie-industrie.

c. Hygiëne

Alle basiskleding is vervaardigd van gladde, effen, uni gekleurde stof.

De kleding schept voldoende mogelijkheden voor paviljoens en diensthoofden tot controle.

Onzes inziens is het gerechtvaardigd om bij de controle te betrekken: de verzorging van het lichaam, de haren en de nagels, maar ook de zorg voor het huishoudelijke werk, de woon en slaapkamers van de pupillen en de zorg voor hun eten.

Normale hygiënische verzorging van deze zaken hoeft een evenzo belangrijke bepaling van sfeer rondom de pupil niet in de weg te staan.

"**Dienstkleding**" kunnen we veel ruimer definiëren. Hier moet de kleding het werk "ten dienste" staan.

Allerlei oplossingen zijn hier mogelijk, gelet op het soort werk, de verschillen in pupillen etc.

Dienstkleding kan niettemin heel goed, zowel bepaalde "uniforme-aspecten" als "uniform-aspecten" hebben. Vrije kleding kan dit, gezien de wijze waarop de huidige jeugd zich kleedt, trouwens evenzeer.

Juist om typisch epidemiologische redenen is het gewenst een duidelijk onderscheid te maken t.o.v. de witte barakschorten. Deze is men verplicht te dragen bij verpleging van besmettelijk zieken, zij is dus direct herkenbaar daar schorten voor normaal gebruik groen of blauw zijn.

d. Argumenten vanuit het kind

Daar de dienstkleding door haar variatie van modellen, combinaties en kleuren vele individuele mogelijkheden tot dragen schept, komt zij tegemoet aan de wens om zo "gewoon" mogelijk te zijn. Individualiteit is ruimschoots mogelijk, zodat de kleding in zichzelf geen afstand behoeft te scheppen t.o.v. onze pupillen, noch enige gezamenlijke activiteit met het kind in de weg behoeft te staan.

e. Argumenten vanuit de verzorgster

Zoals reeds terloops beschreven kan op grond van de variatiemogelijkheden reeds gezegd worden dat individualiteit gewaarborgd is, dat gewoontevorming onnodig is. Zonder twijfel kan het merendeel van de kleding modieus en elegant genoemd worden; men bedenke echter dat elegantie mede bepaald wordt door de wijze waarop men zijn kleding verzorgt en draagt.

De draagbaarheid -dus het gemak waarmee men zich in zijn of haar kleding beweegt- wordt medebepaald door de maat die men zich aanmeet.

De kleding is zodanig gekozen dat de prikkel om zich na dienstdtijd te verkleden blijft bestaan.

f. Argumenten vanuit de maatschappij

Het valt niet te ontkennen dat verwachtingspatronen van vele ouders en burgers tenderen naar een zekere herkenbaarheid, een vertrouwen scheppende zekerheid. Het kan de lezer uit de nagestreefde werkwijze op Hernesseroord duidelijk zijn, dat een verzorger en verzorgster zich niet met vak- autoriteit tooien, laat staan eigen onzekerheid achter autoriteit en dit op haar beurt achter uniform verschuilen. Een open houding wordt door opvoeding en persoonlijkheid bepaald; erkenning dat een anderen hoe dikwijls is dat niet een ouder - het "juister ziet" - dient niet door een uniform geblokkeerd te worden; wij prijzen ons gelukkig dat onze dienstkleding hier inderdaad niets in de weg staat. Onzes inziens moeten de voor- noch de tegenstanders van uniform en dienstkleding hun voorkeur resp. afwijzing ervan koppelen aan de "autoriteit".

Zij geven hiermee hoogstens blijk een autoriteitsproblematiek te bezitten.

Dat overigens ernaar gestreefd wordt t de dienstkleding naar de buitenwereld een "frisse indruk" te geven kan ons inzien ten slotte alleen Hernesseroord, haar pupillen en medewerkers ten goede komen.

En vragen we ons eigenlijk wel voldoende af of onze kinderen voldoende leuk en attractief- om niet te zeggen modieus - gekleed naar de stad gaan?

Tenslotte moge ik onder deze rubriek vermeld en dat het de bedoeling is geweest dat de medewerkers in de verschillende diensten van Hernesseroord dezelfde beschermende dienstkleding zouden dragen, hiermee een poging wagens de dikwijls voorkomende - onnodige - rivaliteit tussen diensten binnen één ziekenhuis of inrichting te voorkomen.

g. Economische argumenten

Centrale inkoop en gros schept dikwijls de mogelijkheid voordeliger prijzen te bedingen. Helaas gaat dit voordeel teniet door renteverlies bij voorraadvorming, door administratie- en bijkomende kosten.

De overige argumenten welke in dit hoofdstuk zijn opgesomd:

voordeliger inkoop bij gelijkschakeling van zomer- en winterkleding en bij grotere éénvormigheid, zijn op zichzelf economisch juiste argumenten doch vallen weg tegen het in de voorgaande hoofdstukken beschrevene.

En aan een op politieke gronden eenvormige dracht als in China zijn we in Holland nog niet toe, gesteld dat de individualiteit van ons Hollanders hier ooit in zou berusten.

h. Morele argumenten

Over wat "passend" is heerst sedert mensenheugenis een meningsverschil.

Laat mij hiertoe enkele gegevens opsommen uit het boek "vijfduizend jaar kledingzorgen":

"Egyptische boerinnen konden rustig ongekleed rondlopen, wanneer haar gezicht maar bedekt was.

"Chinese vrouwen moesten jarenlang slechts erop letten dat geen "vreemdeling" haar voeten zag. "Vrouwen mochten jarenlang in Europa geen broek dragen, omdat " mannen dat reeds deden. In IJsland deden vrouwen dit omstreeks het jaar 1000 reeds wel.

"Bepaalde soorten stoffen en kleuren waren in oostelijke landen voorbehouden aan de heersende klasse. Op het dragen hiervan door anderen stond de doodstraf.

"De hoed was evenals de parasol geruime tijd geen kledingstuk "maar een teken van waardigheid en macht", zoals de Kroon thans nog is. Van een voorrecht van regeerders werd de hoed een recht "van alle vrijen", en tenslotte een symbool der vrijheid:

"de frygische muts" van de Franse revolutie werd het symbool "van de vrije republiek".

Hoofdbedekking of niet?

Dat was heel dikwijls een vraag van het grootste politieke gewicht en kon oorlogen ontketenen voorbeelden hiervan zijn er te veel om op te sommen.

Niet vreemd is het dat de menselijke ijdelheid hierbij een belangrijke rol speelde. Tot in de moderne tijd bedient zich de politiek van de kleding. Het komt mij voor dat het de eigen-waardigheid siert zich aan deze politieke greep te onttrekken, althans uiterst terughoudend te zijn met oordelen en vooroordelen over andermans kledwijze. Hoe emotioneel bepaald en irrationeel zijn immers niet dikwijls de argumenten.

i. Beschouwing.

Bij de oprichting van Hernesseroord speelde reeds de vraag: dienstkleding of niet? Zo ja, welke en welke soort dienstkleding; en waarom?

"Uniform" als zodanig, bedoeld als "eenduidig uniforme kleding om de uniformiteit" werd als zinloos, zelfs schadelijk voor pupillen en bedrijf ter zijde geschoven.

Eveneens werd volledig vrije kleding als potentieel schadelijk en nadelig voor pupillen en bedrijf afgewezen.

In het vorige hoofdstuk zijn onze inziens voldoende argumenten toegelicht om enige vorm van dienstkleding te rechtvaardigen.

Het is bij een keuze in bovengenoemde zin duidelijk dat tegelijk met de keuze een aantal mensen voor zichzelf een andere keuze zouden hebben gedaan, m.a.w. dat automatisch tegenstanders- en voorstanders ontstaan welke keuze men ook doet.

Welnu, we hebben uitdrukkelijk getracht aan de belangrijkste aspecten van ieder hoofdstuk tegemoet te komen en aldus een compromis voorschrift te creëren, dat tegelijkertijd de nadelen, als bij ieder hoofdstuk vermeld, zou vermijden.

De voorschriften omtrent de dienstkleding luiden dan aldus:

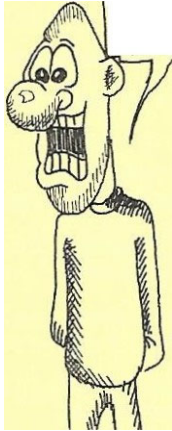
Voorschrift

- Kleur: marineblauw en appelgroen. blouses en overhemden mogen met enig wit gelardeerd zijn.
- stof: glad, effen; kamgaren, gabardine voor broeken en rokken. gewone blouse- en overhemdstof. kunststoffen voor truien, vesten etc.
- modellen: aangepast aan de modelijnen.
- soorten: broeken, rokken; blouses, overhemden, spencers, truien, vesten; tuinpakken, sokken, kniekousen, jassen etc. in diverse lengten. in zomer- en winterkwaliteit. schorten verstrekt door Hernesseroord witte schorten alléén op medisch voorschrift.
- schoenen: bruine, zwarte, donkerblauwe of groene lederen schoenen.
- stropdas: eventueel in kleur
- controle: alle stoffen goed controleerbaar op vuil worden.

was baarheid: alle stoffen goed en frequent wasbaar.

Eigen kleding, dus eigen inkoop toegestaan.

Tijdens diensttijd is het dragen van sieraden niet toegestaan.

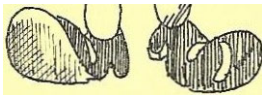
Nabeschouwing

Het is niet zonder reden, dat ik betrekkelijk uitgebreid ben ingegaan op de verschillende aspecten van beschermende dienstkleiding. In de eerste plaats heb ik de lezer duidelijk willen maken dat vele argumenten uit de ene groep dikwijls tegengesteld zijn aan noodzakelijkheden uit een andere groep argumenten.

In de tweede plaats heb ik de lezer van alle mij bekende argumenten op de hoogte willen brengen om hem duidelijkheid te verschaffen en duidelijk te maken met welke prioriteiten tenslotte in het voorschrift rekening is gehouden.

In de derde plaats is het evenzeer mijn bedoeling aan te tonen, dat zwart-wit denken in wel/geen uniform veel meer aspecten miskent, zo niet ontkent, dan een weloverwogen gekozen dienstkleiding voorschrift, waarin bovendien eigenheid en flexibiliteit nog ruimschoots mogelijk blijven.

Tenslotte verwacht ik, dat we wanneer we de kinderziekten van de uitvoering, van de naden etc. te boven zijn, zullen mogen terugzien op een welgeslaagd experiment van blijvende waarde in de zwakzinnigenzorg.

R. (dr. G.A. Roelofs, geneesheer-directeur)

Middelharnis, november 1975